

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СИНТАКСИСУ

IMPLEMENTATION OF MOBILE TECHNOLOGIES WHILE TEACHING SYNTAX

У статті розглянуто можливість використання мобільних технологій у закладах вищої освіти та їх реалізацію в освітньому процесі під час викладання синтаксису. Зазначено, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій – вимога часу, яка реалізується у двох формах: E-learning та M-learning. Обґрунтовано актуальність впровадження M-learning у навчальний процес майбутніх вчителів української мови та літератури з метою підвищення мотивації студентів до навчання та інтенсифікування освітнього процесу. Окреслено основні погляди щодо трактування терміна «мобільне навчання». Висвітлено основні можливості M-learning. Акцентовано на онлайн-сервісах, що можуть бути використані в процесі викладання синтаксису української мови. Запропоновано систему роботи з ними.

У результаті дослідження встановлено, що особливістю мобільних технологій є змішане навчання, яке робить його більш ефективним і цікавим. Мобільне навчання можна використовувати під час навчальних занять (лекцій, практичних) та самостійної роботи. Комбінуючи M-learning з іншими видами навчання, педагог забезпечує інтерактивні умови для студентів, застосування яких сприятиме кращому сприйманню матеріалу, підвищенню пізнавального інтересу, формуванню вмінь як самостійної, так і колективної роботи.

З'ясовано, що навчання за технологією M-learning висуває на передній план загальнодидактичні принципи індивідуального підходу, активності й самостійності, цілеспрямованості й системності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці мобільного додатку для навчання синтаксису української мови та його впровадження в освітній процес майбутніх учителів української мови та літератури.
Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, мобільне навчання, мобільні

засоби, професійна підготовка, синтаксис української мови.

The article deals with the usage of mobile technologies in higher education institutions and its implementation in the educational process while teaching syntax. It is noted that the usage of information and communication technologies is a time requirement, which is realized in two forms: E-learning and M-learning. The author substantiate the relevance of the introduction of M-learning in the educational process of future teachers of Ukrainian language and literature to increase students' motivation for learning and intensification of the educational process. The basic views on the interpretation of the term "mobile learning" are outlined. The main features of M-learning are highlighted. Attention is drawn to online services that can be used in the process of teaching syntax of the Ukrainian language. The system of work with them is offered.

The study found that the peculiarity of mobile technology is mixed learning, which makes it more effective and engaging. Mobile learning can be used during training (lectures, practical lessons) and self-studying work. Combining M-learning with other types of learning, the teacher provides an interactive environment for students, the use of which will contribute to a better perception of the material, will increase cognitive interest and the formation of skills both self-studying and team work.

It has been found that M-learning brings to the foreground the general principles of individual approach, activity and independence, purposefulness and consistency.

Further research prospects are seen in the development of a mobile application for teaching syntax of Ukrainian language and its implementation to the educational process of future teachers of Ukrainian language and literature.

Key words: information and communication technologies, mobile learning, mobile means, vocational training, syntax of Ukrainian language.

UDK 373.3/5.016:811.161.2

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-17-2-27>

Тютюма Т.С.,

аспірант кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми. Нині необхідним елементом навчання є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Вони становлять поштовх для модернізації навчально-виховного процесу, що передбачає корекції в методиці навчання – введення нових підходів до навчання, перебудови освітнього процесу до потреб суб'єктів освіти, перегляд методів оцінювання знань.

В освіті ІКТ пов'язують із використанням інтернет-технологій, що реалізується новою формою навчального процесу – електронним навчанням (E-learning). Однією з його активних форм є мобільне навчання (M-learning), яке набуває популярності, що зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні засади M-learning пред-

ставлено в працях К. Бугайчука [1], І. Карполенкової [2], М. Колесника [3], О. Коневщинської [4], Ю. Коровайченка [5], С. Петровича [6], О. Самойленка [7], С. Семерікова [8], Д. Траклера [8] та ін. Застосування мобільних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів досліджували М. Ілюшкіна [10], Н. Сердюк [11], М. Шемуда [11] та ін. Варто зазначити, що, незважаючи на ґрунтовність і значущість зафіксованих теоретичних праць, у лінгводидактиці відсутні дослідження, пов'язані із впровадженням мобільного навчання в навчальний процес майбутніх учителів української мови та літератури.

Мета статті – проаналізувати можливості M-learning у закладах вищої освіти та їх реалізацію в освітньому процесі під час викладання синтаксису.

Задля втілення визначеної мети ставимо перед собою розв'язання низки конкретних завдань: 1) окреслити основні погляди щодо потрактування терміна «мобільне навчання»; 2) висвітлити основні можливості M-learning; 3) акцентувати на онлайн-сервісах, що можуть бути використані під час навчання синтаксису української мови; 4) запропонувати систему роботи з ними.

Виклад основного матеріалу. Сучасному поколінню «Z», яке вже вступає в заклади вищої освіти, притаманні характеристики, що пов'язані з використанням різноманітних гаджетів. Серед них дослідники називають такі: «мозаїчне споживання» інформації, «кліпове» сприйняття так, ніби в них «вбудовано «8-секундний фільтр», оперування смислами певної фіксованої довжини (говорити коротко, писати детально) [12, с. 182]. Стандартні лекційні і семінарські заняття не сприймаються. Варіанти їх проведення мають постійно змінюватися, а фрагментарний характер мислення вимагає цікавого та з більшим емоційним піднесенням пояснення нового матеріалу [12, с. 181]. Саме тому задля активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів з'явилася потреба в мобільному навчанні.

У лінгводидактиці відомо багато потрактувань терміна «мобільне навчання». Серед них найбільш доцільними вважаємо такі визначення:

- це технології, які дають змогу організувати процес навчання за допомогою пристроїв мобільного зв'язку, наприклад мобільними телефонами, тобто вихід в інтернет не є ключовим (М. Колесник) [3];

- це нова освітня парадигма, на основі якої виникає нове навчальне середовище, де студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та будь-де, що робить сам освітній процес всеосяжним і мотивує студентів спеціальностей до навчання протягом життя (В. Демкин) [13].

На думку генерального директора та президента Bersin & Associates Дж. Берсіна, «мобільне навчання – це початок нової ери безпрецедентної швидкості, гнучкості та досягнень, які здатні надавати працівникам ключові знання і навички саме тоді, коли їм це необхідно» [14]. Д. Тракслер стверджує, що мобільне навчання – нова форма навчання, відмінна від дистанційного або змішаного, що характеризує новий виток розвитку інформатизації людського суспільства [8].

Можливості M-learning, що забезпечують мобільні пристрої, виявляються, на думку дослідників, у голосовому супроводі, SMS-повідомленнях, графічних та відеоілюстраціях, завантажувальних програмах та браузерів мобільного інтернету, які вбудовані до цих технічних засобів і застосовують 3G або GPRS-зв'язок для збільшення мережі отримуваних даних [15, с. 473].

Нині вже існує досить велика кількість мобільних додатків, орієнтованих на різний тип пристроїв

та їх програмне забезпечення. Найбільш поширеними мобільними додатками, платформами та ресурсами є: Google Forms, Kahoot it!, LearningApps, Mova, Plickers, Socrative, Survey Monkey та багато інших. Зауважимо, що такі програми покликані урізноманітнити навчальний процес, перевірити знання студентів та полегшити моніторинг знань викладачеві. Розглянемо деякі з них.

Порівняно новим сервісом для створення онлайн-вікторин, тестів, опитувань є Kahoot it!. Він виконує здебільшого орієнтувальну функцію для викладача та реалізує суб'єктно-суб'єктні взаємини між педагогом та студентом. Означена функція виявляється в тому, що під час проведення лекцій викладач з'ясовує рівень знань, ступінь розуміння студентів, їх готовність сприймати нову інформацію та вступати в дискусії. Так, починаючи вивчення «Синтаксису складного речення» під час вікторини (Quiz), можна встановити, що пам'ятають студенти з попередніх курсів «Синтаксис простого ускладненого речення», «Синтаксична експлікація, імплікація», що забезпечуватиме ефективність роботи лектора.

Обираючи інший тип (Discussion), викладач може влаштувати дискусію щодо певного питання, презентувати ідею й отримати про неї «зворотний зв'язок». Його, на нашу думку, можна використати на семінарському занятті, розглядаючи питання про синкретичні члени речення.

LearningApps – онлайн-сервіс інтерактивних вправ, що є у відкритому доступі. Позитивним моментом є те, що він виступає конструктором для розробки (вправи можна створити за шаблонами) та зберігає всі завдання. Використання цієї програми на заняттях дає змогу викладачеві підвищити мотивацію студентів до навчання, інтенсифікувати освітній процес, а студентам перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі.

На заняттях із синтаксису студентам можуть бути запропоновані різні форми вправ (знайти пару, класифікувати, упорядкувати, вільна текстова відповідь, вікторина тощо):

1) «Синтаксис словосполучення»: <https://learningapps.org/1746173>, <https://learningapps.org/1676391> та ін.;

2) «Синтаксис простого речення»: <https://learningapps.org/1545393>, <https://learningapps.org/1294973> та ін.;

3) «Односкладне речення»: <https://learningapps.org/1652636>, <https://learningapps.org/2119068>, <https://learningapps.org/1926648>, <https://learningapps.org/4250813> та ін.;

4) «Просте ускладнене речення» <https://learningapps.org/1312984>, <https://learningapps.org/2008105> (однорідні члени речення), <https://learningapps.org/1292519>, <https://learningapps.org/>

1663527 (відокремлені члени речення), <https://learningapps.org/1954622> (звертання) та ін.; 5). «Синтаксис складного речення»: <https://learningapps.org/1701580>, <https://learningapps.org/2994819>, <https://learningapps.org/4089755>, <https://learningapps.org/4141322>, <https://learningapps.org/7159692>, <https://learningapps.org/3964544> та ін.

Такі завдання викладач може запропонувати студентам для самостійної або індивідуальної роботи. Вони покликані здійснити перевірку теоретичних знань на практиці. Отже, кожен студент під час підготовки до семінарського чи практичного заняття може перевірити свою ступінь засвоєння знань із певної теми.

Цікаве завдання для майбутніх учителів української мови та літератури вбачаємо в запропонованні їм самостійно розробити вправу з будь-якої теми синтаксису в цьому сервісі. Така форма роботи розвиватиме творчі здібності, креативне мислення та вміння самостійно створювати освітній продукт.

Інтернет-сервіс Socrative відрізняється від попередніх тим, що здійснює онлайн-оцінювання. Програма пропонує створення тест-опитування за різними типами: «правда / неправда», «відкрите запитання» та «запитання з кількома варіантами відповідей». Один тест може містити одразу всі різновиди. Особливо цінним є те, що за умови відсутності доступу до інтернету викладач може роздрукувати тест і застосувати його як роздатковий матеріал.

Нами розроблено опитування з теми «Синтаксис словосполучення» (<https://b.socrative.com/teacher/#import-quiz/41890426>), яке доступне лише зареєстрованим користувачам. Для того щоб студенти долучилися до опитування, їм необхідно зайти на головну сторінку сервісу та увійти в систему під позначкою Student, увести своє ім'я та номер кімнати (наприклад: MJMYFUB), яка належить викладачу.

Безумовною перевагою цих сервісів є, по-перше, система готових ігор, тестів та вікторин, розроблених іншими користувачами сервісу, по-друге, вони не потребують встановлення додатків на телефони (адаптовані до мобільних пристроїв).

Для самостійної роботи студентам може бути запропоновано «Тренажер із правопису української мови» (<https://webpen.com.ua>), де представлено правила та вправи на розділові знаки в простому та складному реченнях. Він працює в браузері та доступний для всіх пристроїв, які мають вихід до мережі Internet.

Багато мобільних додатків розроблено у формі тестів для підготовки до ЗНО. Однак для студентів такі додатки вже не є актуальними. Mova – це мобільний додаток, що спрямований на уникнення найпопулярніших помилок під час комунікації.

У своїй структурі містить два підрозділи: бібліотеку (правила представлені у формі картинок) та вправи (форми тестів із поясненням неправильної відповіді). Останні представлені розділами з фонетики, лексикології, фразеології, морфології. Під час практичних занять із теми «Типологія синтаксичного зв'язку» студентам може бути запропонована єдина вправа з цього мобільного додатку – «Підступні числівники». Вона дає змогу учням перевірити свої знання за правилами поєднання числівника з іменником.

Висновки. Отже, особливістю мобільних технологій є змішане навчання, що робить його більш ефективним і цікавим. Їх можна використовувати під час навчальних занять (лекцій, практичних) та самостійної роботи. Комбінуючи M-learning з іншими видами навчання, педагог забезпечує інтерактивні умови для студентів, застосування яких сприятиме кращому сприйманню матеріалу, підвищенню пізнавального інтересу, формуванню вмінь як самостійної, так і колективної роботи.

Навчання за технологією M-learning висуває на передній план загальнодидактичні принципи індивідуального підходу, активності й самостійності, цілеспрямованості й системності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці мобільного додатку для навчання синтаксису української мови та його впровадження в освітній процес майбутніх учителів української мови та літератури.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бугайчук К.Л. Мобільное обучение в высшей школе. *Мобильное обучение*. 2008. № 2. С. 48–49.
2. Карполенкова І.В. Дистанційне навчання : переваги та недоліки. *Фізика в школах України*. 2012. № 8. С. 14–18.
3. Колесник М.Ю. Розвиток дистанційної освіти. *Нові технології навчання : науково-методичний збірник*. Київ, 2003. Вип. 75. С. 28–33.
4. Коневщинська О.Е. Організаційні заходи створення ресурсного центру дистанційної освіти для загальноосвітніх навчальних закладів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 8. С. 31–34.
5. Коровайченко Ю.М. Дистанційне навчання – це сучасно. *Освіта України*. 2013. № 24. С. 6–8.
6. Петрович С.Д. Можливості використання мобільних технологій передачі знань. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2009. № 5. С. 17–20.
7. Самойленко О.М. Особливості використання мобільного навчання у підготовці бакалаврів математики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 3. С. 19–23.
8. Семеріков С., Теплицький І., Шокалюк С. Мобільне навчання : історія, теорія, методика. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2008. № 6. С. 72–82.

9. Traxler J. Current State of Mobile Learning *Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training* / edited by Mohamed Ally. Canada : Marquis Book Printing, 2009. С. 9–25.

10. Илюшкина М.Ю. Mobile Learning, или информационно-коммуникационные технологии как средство интернационализации образования в России. *Мат. I Всеросс. науч.-практ. конф. Екатеринбург* : Уральский фед. ун-т им. Б.Н. Ельцина, 2016. С. 134–140.

11. Сердюк Н.Ю., Шемуда М.Г. Засоби мобільних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя-філолога. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології* : збірник наук. праць / упорядник та відп. ред. Доброскок І.І. Київ : Педагогічна думка, 2016. Вип. 4. С. 248–257.

12. Ротова Т. Особливості викладання для покоління «Z». *Smart-освіта: ресурси та перспективи* : матеріали III Міжнар. наук.-метод. конф., Київ, 7 грудня 2018 р. Київ, 2018. С. 180–182

13. Демкин В.П., Можаяева Г.В., Яковлева А.Г. Адаптивное обучение на основе информационных технологий. *Телематика-2003* : Тр. X Всеросс. научно-методич. конф., Т. 2. Санкт-Петербург, 2003. С. 400–401.

14. Мобільне навчання стає дедалі більш популярним. URL: <http://www.management.com.ua/news/?id=1329> (дата звернення 18.09.2019).

15. Ivanov Sasa. New technologies approach to E-learning / Sasa Ivanov, Branimir Djordjevic, Dragisa Stanujkic. *UNITECH-09* : International scientific conference, Bulgaria, Gabrovo, 20–21 november 2009. Proceedings. Volume III. Gabrovo : University publishing house «V. Aprilov», 2009. P. 469–474.